

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 83/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou M Kojtalová, s. r. o., Antona Bernoláka 51, Žilina, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Michaela Řiháková Kojtalová, LL.M., proti uzneseniu Okresnej prokuratúry Dolný Kubín č. k. Pv 227/18/5503-13 z 5. apríla 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. júna 2019 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s právom na život podľa čl. 15 ods. 1 a 2 ústavy, s právom na nedotknuteľnosť osoby podľa čl. 16 ods. 1 ústavy a s právom na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, ako aj s právom na život podľa čl. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a s právom na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním podľa čl. 3 dohovoru uznesením Okresnej prokuratúry Dolný Kubín (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. Pv 227/18/5503-13 z 5. apríla 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnej prokuratúre na ďalšie konanie a prikázať jej pokračovať v trestnom stíhaní.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 7. apríla 2018 o 11.30 h bol syn sťažovateľky rýchlou lekárskou pomocou prevezený do Dolnooravskej nemocnice s poliklinikou MUDr. L. N. Jégeho v Dolnom Kubíne (ďalej len „nemocnica“) pre problémy s dýchaním, kde bol prijatý na oddelenie anestézie a intenzívnej medicíny. Sťažovateľka požiadala o napojenie svojho syna na umelú pľúcnu ventiláciu, pričom službukonajúca lekárka túto požiadavku opakovane odmietla splniť. V ten istý deň o 14.00 h pacient v nemocnici zomrel.

3. Sťažovateľka podala trestné oznámenie proti neznámej osobe pre podozrenie zo spáchania prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 a ods. 2 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona. Trestné stíhanie vo veci sťažovateľky bolo uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Dolný Kubín, odboru kriminálnej polície, 1. oddelenia vyšetrovania uznesením ČVS: ORP-404/1-VYS-DK-2018 z 26. januára 2019 (ďalej len „uznesenie o zastavení trestného stíhania“) zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. a) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), pretože skutok, pre ktorý sa viedlo trestné stíhanie, sa nestal.

4. Proti označenému uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté napadnutým uznesením tak, že sa zamietá.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že zdravotná starostlivosť poskytnutá jej synovi nebola dostatočná a že orgány činné v trestnom konaní nevykonali vo veci jeho úmrtia účinné vyšetrovanie. Predovšetkým poukazuje na skutočnosť, že vo veci nebolo vykonané znalecké dokazovanie. Podľa jej názoru aj v prípade, že pacient je v paliatívnej starostlivosti, povinnosťou zdravotníckeho personálu, a teda štátu, je zmierniť utrpenie pacienta, stabilizovať jeho zdravotný stav a neurýchľovať jeho smrť. Uznesenie o zastavení trestného stíhania neobsahuje podľa nej dostatočné odôvodnenie, s čím sa prokuratúra v napadnutom uznesení vysporiadala nedostatočným spôsobom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd konštatuje, že námietky sťažovateľky, tak ako ich predniesla ústavného súdu, sú preskúmateľné podľa čl. 15 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 2 dohovoru, teda v rámci jej práva na život (vo vzťahu k jej nebohému synovi). Aj argumentácia sťažovateľky v ústavnej sťažnosti smeruje predovšetkým k vysloveniu porušenia označeného práva podľa ústavy a dohovoru a namietané porušenie ďalších článkov ústavy a dohovoru možno považovať za podpornú argumentáciu k tejto jej hlavnej námietke. Preto ústavný súd preskúma ústavnú sťažnosť s dôrazom na tento aspekt prípadu (pozri tiež rozhodnutie o neprijateľnosti vo veci E. M. a ďalší proti Rumunsku z 3. 6. 2014, sťažnosť č. 20192/07, bod 40).

7. Ústavný súd na úvod konštatuje, že v situácii, keď je syn sťažovateľky po smrti, Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) akceptuje aj sťažnosti na porušenie čl. 2 dohovoru od blízkych príbuzných (pozri rozsudok vo veci Yaşa proti Turecku z 2. 9. 1998, sťažnosť č. 22495/93) a vo výnimočných prípadoch, keď osoba nemala žiadnych príbuzných, aj od iných osôb (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci Centre for Legal Resources v mene Valentin-a Câmpeanu-a proti Rumunsku zo 17. 7. 2014, sťažnosť č. 47848/08). *Locus standi* je teda v situácii, keď smrť či zmiznutie obete je pripisované na zodpovednosť štátu, priznané aj blízkym príbuzným. Ústavný súd nevidel dôvod na to, aby v tomto prípade postupoval inak (pozri aj rozsudok vo veci Kontrová proti Slovensku z 31. 5. 2007, sťažnosť č. 7510/04).

8. Európsky súd pre ľudské práva stabilne judikuje, že pozitívny záväzok štátu podľa čl. 2 dohovoru sa vzťahuje aj na oblasť zdravotnej starostlivosti vo vzťahu ku konaniu alebo opomenutiu zdravotníckeho personálu (rozsudok vo veci Byrzykowski proti Poľsku z 27. 6. 2006, sťažnosť č. 11562/05, bod 104). Konanie a opomenutie orgánov v oblasti zdravotnej politiky môžu podľa ESĽP za určitých okolností vyvolať zodpovednosť podľa čl. 2 dohovoru. Ak však štát prijal primerané opatrenia na zabezpečenie vysokých profesionálnych štandardov v oblasti zdravotníctva a ochrany životov pacientov, ESĽP nemôže akceptovať, aby otázky ako chybný úsudok zdravotníckeho pracovníka alebo nedbanlivá koordinácia medzi zdravotníckymi pracovníkmi pri poskytnutí starostlivosti konkrétnemu pacientovi boli samy osebe dostatočné na vyvolanie zodpovednosti v zmysle pozitívnych záväzkov podľa čl. 2 dohovoru. Pozitívne záväzky vyžadujú, aby štát prinútil nemocnice, verejné aj súkromné, prijať vhodné opatrenia na ochranu životov ich pacientov. Tieto záväzky tiež vyžadujú účinný a nezávislý súdny systém, aby bolo možné určiť príčinu smrti pacientov v lekárskej starostlivosti a vyvodiť zodpovednosť voči príslušným osobám (tiež rozhodnutie o neprijateľnosti vo veci Erikson proti Taliansku z 26. 10. 1999, sťažnosť č. 37900/97; podobne rozsudok vo veci Dodov proti Bulharsku zo 17. 1. 2008, sťažnosť č. 59548/00, bod 83).

9. Aj keď čl. 2 dohovoru nezabezpečuje právo na trestné stíhanie tretích osôb, ESĽP opakovane konštatoval, že účinný súdny systém vyžadovaný čl. 2 dohovoru môže, a za istých okolností aj musí, zahŕňať uplatnenie trestnoprávných prostriedkov (rozsudok vo veci Calvelli a Ciglio proti Taliansku zo 17. 1. 2002, sťažnosť č. 32967/96, bod 51). Ak však porušenie práva na život nie je spôsobené úmyselne, pozitívny záväzok podľa čl. 2 dohovoru nemožno interpretovať tak, že nevyhnutne vyžaduje trestnoprávny prostriedok nápravy. V špecifickej oblasti lekárskej nedbanlivosti môže byť predmetný záväzok naplnený aj v občianskoprávnom konaní či v disciplinárnom konaní (ibid.).

10. Európsky súd pre ľudské práva už dospel k záveru o porušení hmotnoprávnej vetvy čl. 2 dohovoru pri konaní a opomenutí zdravotníckeho personálu. Išlo o prípad, keď život pacienta bol vedome vystavený nebezpečenstvu odmietnutím prístupu k liečbe na záchranu života (rozsudok vo veci Mehmet Şentürk a Bekir Şentürk proti Turecku z 9. 4. 2013, sťažnosť č. 13423/09) a v prípade zistenia systémových nedostatkov v nemocničných službách, ktoré mali za následok znemožnenie prístupu k liečbe na záchranu života, pričom štátne orgány vedeli, alebo mali vedieť o tomto riziku a neprijali potrebné opatrenia proti naplneniu tohto rizika (rozsudok vo veci Aydoğdu proti Turecku z 30. 8. 2016, sťažnosť č. 40448/06).

11. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že jeho úlohou nie je prehodnocovať postup lekárov a ich rozhodnutia s ohľadom na zdravotný stav nebohého pacienta. Úlohou ústavného súdu je presvedčiť sa, že vyšetrenie úmrtia syna sťažovateľky rešpektovalo požiadavku na náležité zistenie okolností prípadu (pozri rozhodnutie o neprijateľnosti vo veci Sevim Güngör proti Turecku zo 14. 4. 2009, tiež rozhodnutie o neprijateľnosti vo veci Powell proti Spojenému kráľovstvu zo 4. 5. 2000, sťažnosť č. 45305/99).

12. Ústavný súd tiež v okolnostiach tejto veci poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka pred orgánmi činnými v trestnom konaní a ani v konaní pred ústavným súdom netvrdila, že by k smrti jej syna došlo úmyselným konaním personálu nemocnice. Sťažovateľka tiež nenamietala

nedostatočnosť právnej úpravy či právneho rámca postupu personálu nemocnice v rozhodnom čase (pozri už citovanú judikatúru, bod 10 tohto uznesenia).

13. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že vyšetrenie príčiny smrti jej syna bolo nedostatočné, pretože v rámci trestného stíhania nebolo nariadené vykonanie znaleckého dokazovania. Orgány činné v trestnom konaní sa spoliehali iba na výpovede lekárov a stanovisko Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, čo nemožno stotožňovať s naplnením požiadavky na účinné vyšetrenie okolností úmrtia jej syna. Podľa názoru sťažovateľky malo byť preverenie poskytnutej zdravotnej starostlivosti zverené do rúk súdneho znalca, ktorý disponuje odbornými znalosťami nevyhnutnými na posúdenie danej otázky. Závery personálu nemocnice o tom, že jej synovi sa vzhľadom na terminálnu fázu jeho onkologického ochorenia mala poskytovať už len paliatívna starostlivosť, sú v rámci povinnosti zmierniť utrpenie pacienta neakceptovateľné.

14. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie s ohľadom na uvedené námietky sťažovateľky.

15. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že v danom prípade nebolo zistené úmyselné či nedbanlivostné konanie zo strany personálu nemocnice, čo má vyplývať jednak z výpovedí svedkov, ako aj zo zabezpečených listinných dôkazov. Za rozhodujúci listinný dôkaz považoval prokurátor okresnej prokuratúry protokol Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou č. 1031/2018 z 15. januára 2019. Z označeného protokolu a pitevného protokolu podľa jeho názoru jednoznačne vyplýva, že bezprostrednou a prvotnou príčinou smrti pacienta bola centrálna smrť spôsobená zhubným nádorom mozgu a hypostatický zápal pľúc bol (iba, pozn.) komplikáciou zdravotného stavu pacienta. Pokiaľ ide o ďalšie okolnosti danej veci, prokurátor okresnej prokuratúry uviedol, že pacient bol v čase prijatia do nemocnice v kóme, jeho dýchanie bolo spontánne, nedostatočné, nepravidelné, bradypnoe (abnormálne spomalenie dýchania, pozn.) s ojedinelými bronchitickými fenoménmi. Pacient bol napojený na monitoring vitálnych funkcií a oxymeter, bol mu podávaný kyslík, infúzia kryštaloidu a brochodylatanciá. Vzhľadom na terminálne štádium onkologického ochorenia nebola resuscitačná liečba indikovaná. Prokurátor zistil, že bezprostrednou príčinou smrti pacienta bolo zlyhanie centrálného nervového systému spôsobené tumorom, nie nenapojenie pacienta na umelú pľúcnu ventiláciu. Prokurátor okresnej prokuratúry ďalej zistil, že personál nemocnice sa riadil odporúčaniami postupu pri zmene intenzívnej liečby na paliatívnu liečbu a starostlivosť o dospelých pacientov, ktorí nie sú schopní o sebe rozhodovať v terminálnej fáze ochorenia (odporúčanie Slovenskej spoločnosti anestéziológie a intenzívnej medicíny a Sekcie paliatívnej medicíny Slovenskej spoločnosti pre štúdium a liečbu bolesti Slovenskej lekárskej spoločnosti z 15. februára 2014, pozn.), a jeho postup možno s ohľadom na už uvedené vyhodnotiť ako postup *lege artis*.

16. Pokiaľ ide o naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu usmrtenia podľa § 149 Trestného zákona, prokurátor okresnej prokuratúry uviedol, že zdravotnícky personál postupoval zákonným spôsobom spoločne s prihliadnutím na etické zásady pri takomto postupe. Vo veci nebolo zistené, že by zdravotnícky personál pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pochybil. Bronchopneumonia, ktorou pacient v danom okamihu trpel, nebola bezprostrednou príčinou jeho smrti a jej liečenie či neliečenie nebolo príčinou zhoršenia jeho zdravotného stavu. Rovnako nebolo príčinou zhoršenia zdravotného stavu pacienta nezavedenie umelej pľúcnej ventilácie alebo nezačatie resuscitačnej liečby. V danej veci preto prokurátor okresnej prokuratúry dospel k záveru, že nebolo preukázané nedbanlivostné konanie personálu nemocnice. Naopak, smrť pacienta bola

v zmysle už uvedeného vyústením jeho dlhodobého vážneho zdravotného stavu. Ako správny bol vyhodnotený aj postup vyšetrovateľa, ktorý nepribral v danej veci znalca, pretože vo vyšetrovaní sa nevyskytli také okolnosti, ktoré by odôvodňovali potrebu riešenia zložitej skutočnosti (§ 142 Trestného poriadku).

17. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia konštatuje, že jeho odôvodnenie poskytuje relevantné a presvedčivé odpovede na všetky sťažovateľkou vznesené námietky. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že záver o príčine smrti pacienta bol dosiahnutý nielen s ohľadom na svedecké výpovede, ale aj na listinné dôkazy. V danej veci bolo zistené, že nezavedenie umelej pľúcnej ventilácie nebolo príčinou zhoršenia zdravotného stavu pacienta, teda príčinou jeho smrti.

18. Aj námietka sťažovateľky o povinnosti pribrať znalca na účel riadneho vyšetrenia prípadu bola podľa názoru ústavného súdu vyhodnotená presvedčivým a ústavnoprávne akceptovateľným spôsobom. V tomto smere ústavný súd dopĺňa, že nevykonanie znaleckého dokazovania samo osebe neznamená, že závery dosiahnuté v danej veci nie sú dostatočné relevantné. Ani samotná sťažovateľka vo svojej sťažnosti proti uzneseniu o zastavení trestného stíhania a ani v ústavnej sťažnosti bližšie nevysvetlila, aká konkrétna skutočnosť nebola dostatočným spôsobom objasnená, resp. prečo by závery Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou neboli správne. Sťažovateľka v podstate iba vo všeobecnosti tvrdí, že súdny znalec by – teoreticky – mohol dospieť k iným záverom. Takúto argumentáciu však v zmysle už uvedeného nemožno považovať za dostatočnú na spochybnenie napadnutého uznesenia. V tomto smere ústavný súd ďalej poukazuje aj na skutočnosť, že na žiadosť sťažovateľky bola vykonaná pitva jej nebohého syna, ktorej výsledok nespochybnil už uvedené závery napadnutého uznesenia.

19. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa povinnosti zmierniť utrpenie pacienta, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka bližšie neobjasnila, ako by táto jej námietka mohla byť relevantná pre posúdenie, či v danej veci malo dôjsť k zastaveniu trestného stíhania vo veci prečinu usmrtenia podľa § 149 Trestného zákona.

20. Ústavný súd vníma nespokojnosť sťažovateľky s výsledkom trestného stíhania. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a s ohľadom na jej námietky však nezistil také závažné pochybenia, ktoré by odôvodňovali vyslovenie porušenia označených práv v kontexte predmetného trestného konania. V tomto smere opätovne poukazuje aj na skutočnosť, že ak zásah do práva na život je spôsobený úmyselne, z pozitívneho záväzku štátu podľa čl. 2 dohovoru nevyplýva nevyhnutné uplatnenie trestnoprávneho prostriedku.

21. Ústavný súd taktiež pripomína, že samotná skutočnosť, že výsledok trestného stíhania nedopadol podľa predstáv sťažovateľky, sama osebe neznamená, že pozitívny záväzok štátu podľa čl. 2 dohovoru nebol naplnený (už citované rozhodnutie E. M. a ďalší proti Rumunsku, bod 50).

22. Vzhľadom na všetko už uvedené možno konštatovať, že v danej veci nebolo zo strany sťažovateľky dostatočným spôsobom preukázané ani porušenie jej ďalších v petite ústavnej sťažnosti označených práv, vo vzťahu ku ktorým uviedla rovnakú argumentáciu ako k namietanému porušeniu práva na život podľa čl. 15 ústavy a čl. 2 dohovoru (pozri bod 6 tohto uznesenia a tam citovanú judikatúru).

23. Zohľadňujúc už uvedené, ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 9. februára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu